

Wojciech Kalinowski

Przeglądy planów zagospodarowania przestrzennego miast historycznych

Ochrona Zabytków 31/1 (120), 85

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tacji Zabytków i inni, zwracali uwagę na niebezpieczeństwo, jakie potencjalnie niesie z sobą zbyt intensywne piaskowanie, mogące zatrzeć subtelne opracowanie szczegółów powierzchni. Podnoszono sprawę konieczności prowadzenia dokumentacji z przebiegu prac oraz przy wyborze sposobu nałożenia wierzchniej warstwy zabezpieczającej — uwzględniania walorów estetycznych.

Zebrani byli zgodni co do tego, że metoda IMP stanowi możliwość przeprowadzenia

niezbędnych zabiegów konserwatorskich w nieporównywalnie większej skali i w krótszym czasie, niż metody tradycyjne, co ze względu na ogrom potrzeb ma znaczenie zasadnicze. Jest to ponadto, moim zdaniem, pierwsza w Polsce próba zastosowania technicznych metod przemysłowych dla potrzeb konserwatorskich. Zaslugą organizatorów seminarium jest zapoznanie potencjalnie zainteresowanych instytucji z początkami działań w tej dziedzinie. Oparte one były, co należy podkreślić,

na społecznej postawie pracowników Instytutu, łączących społeczne zaangażowanie z kierunkiem pracy zawodowo-naukowej oraz na zmyśle organizacyjnym i wyczuciu sytuacji przez TPW. Obie te postawy są przykładem właściwego, nowoczesnego pojmowania roli czynnika działań społecznych w konserwatorstwie.

Barbara Januskiewicz

PRZEGLĄDY PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIAST HISTORYCZNYCH

Ośrodek Dokumentacji Zabytków, przy współdziałaniu PP Pracowni Konserwacji Zabytków i Sekcji Ochrony Środowiska Kulturowego Towarzystwa Urbanistów Polskich, zorganizował w 1977 r. dwa przeglądy planów zagospodarowania przestrzennego miast historycznych. Pierwszy odbył się w Rzeszowie w dn. 26—28 kwietnia i poświęcony był miastom I olski południowej, drugi — w Toruniu w dn. 24—26 października i obejmował plany miast Polski północnej.

Celem przeglądów była przede wszystkim konfrontacja opracowań powstających w ostatnich latach dla potrzeb rewaloryzacji miast zabytkowych; opracowania wykonane zostały przez bardzo zróżnicowane zespoły autorskie, działające zarówno w PP Pracowni Konserwacji Zabytków, jak też w pracowniach urbanistycznych terenowych Zarządów Rozwoju Miast i Osiedli, w wyższych uczelniach i in. Zaprezentowano olbrzymi zakres opracowań, począwszy od studiów historyczno-urbanistycznych dostosowanych do potrzeb planów rewaloryzacji, przez studia rewaloryzacyjne, do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego i planów rewaloryzacji. W niektórych wypadkach przegląd objął również projekty architektoniczne nowej zabudowy w zespołach zabytkowych, jak też studia i projekty planów zagospodarowania przestrzennego województw, które w zasadzie wykraczały poza ustaloną dla przeglądów problematykę.

W obu przeglądach zaprezentowano około 70 opracowań dla poszczególnych miast, bardzo zróżnicowanych zarówno pod względem wartości zabytkowej, jak też nasycenia zabytkami i ich stanem zachowania. Należy tutaj stwierdzić, że wszystkie te opracowania powstały w latach 1972—1977, a więc w ciągu ostatnich pięciu lat, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu władz centralnych i terenowych sprawami ochrony miejskich zespołów zabytkowych i włączeniu ich w życie rozwijających się organizmów miejskich.

Przedstawione opracowania reprezentowały różną problematykę i bardzo zróżnicowany poziom, niemniej jednak były

w pewnym sensie odpowiedzią na pytanie — co to jest rewaloryzacja miejskich zespołów zabytkowych i jakie jest jej miejsce w procesie planowania przestrzennego. Jednocześnie uwidoczniły się olbrzymie różnice w metodach opracowania, w sposobie podejścia do tematu, rodzaju oznakowań itd., co pozwoliło na wysunięcie wniosków zarówno metodologicznych, jak i organizacyjnych.

Obu przeglądom towarzyszyły obrady, na których wygłoszone zostały referaty poświęcone zagadnieniom ogólnym ochrony i dokumentacji miejskich zespołów zabytkowych oraz zagadnieniom szczegółowym.

W Rzeszowie wygłoszone następujące referaty:

Bohdan Rymaszewski, *Rewaloryzacja zespołów staromiejskich jako forma ochrony zabytków*;

Krzysztof Pawłowski, *Miejsce rewaloryzacji miejskich zespołów zabytkowych w procesie planowania przestrzennego*;

Olgierd Sawicki, *Zagadnienia metody i warsztatu planów rewaloryzacji zespołów zabytkowych*;

Wojciech Kalinowski, *Zagadnienia dokumentacji zabytkoznawczej dla potrzeb rewaloryzacji miast*;

Andrzej Piątek, *Metoda planowania rewaloryzacji na przykładzie m. Jarosławia*. W Toruniu wygłoszone następujące referaty:

Wojciech Kalinowski, *Zagadnienia programowe przeglądów regionalnych planów zagospodarowania przestrzennego miast historycznych*;

Jan Zobołowicz, *Problemy konserwatorskie historycznych układów miejskich województwa toruńskiego*;

Jerzy Stankiewicz, *Problemy rewaloryzacji zespołów zabytkowych w gospodarce przestrzennej*;

Bogdan Rymaszewski, *Rozwój przestrzeny Torunia i wynikające z niego wnioski konserwatorskie*;

Kazimierz Gregorkiewicz, *Rola i funkcja zespołu staromiejskiego w planie zagospodarowania przestrzennego m. Torunia*;

Bernadetta Zobołowicz, *Problematyka materiałów konserwatorskich do planu szczegółowego zespołu staromiejskiego w Toruniu*;

Marian Rissmann, *Zagadnienia komunalne w rewaloryzacji Starego Miasta w Toruniu*; Anna Walczak, *Realizacja programu konserwatorskiego Starego Miasta w Toruniu na wybranych przykładach*.

Prócz tego zarówno w Rzeszowie, jak i w Toruniu wygłoszone zostały liczne komunikaty, dotyczące zagadnień prezentowanych opracowań, jak też niektórych zagadnień ogólnych. Przegląd w Rzeszowie połączony był z objazdem terenowym na trasie: Rzeszów—Jarosław—Przemysł—Krosno—Rzeszów, a przegląd w Toruniu objął zwiedzanie Starego Miasta w Toruniu oraz objazd na trasie: Toruń—Chełmno—Świecie—Grudziądz—Toruń.

Oba przeglądy cieszyły się bardzo dużą frekwencją (każdorazowo około 250 uczestników). Prócz terenowej służby konserwatorskiej i planowania przestrzennego udział w nich wzięli pracownicy PP Pracowni Konserwacji Zabytków, pracownicy naukowcy wyższych uczelni i in. W obradach w Rzeszowie uczestniczył wiceminister kultury i sztuki dr Józef Fajkowski. W obu przeglądach wzięli udział przedstawiciele władz wojewódzkich i miejskich.

Organizacja przeglądów była możliwa dzięki aktywnemu udziałowi Zarządu PP Pracowni Konserwacji Zabytków oraz pracowników Oddziałów PKZ w Rzeszowie i Toruniu, którzy wzięli na siebie olbrzymi trud przygotowania ekspozycji. Wielką pomoc w organizacji przeglądów udzieliły terenowe władze Rzeszowa i Torunia.

Wszystkie zaprezentowane na przeglądach plany zostały przeffotografowane w technice czarno-białej i kolorowej. Materiały te będą dostępne dla zainteresowanych w Ośrodku Dokumentacji Zabytków. Referaty, komunikaty i dyskusja oraz opisy poszczególnych planów wraz z wyborem plansz zostaną opublikowane w kolejnych tomach „Biblioteki Muzealnictwa i Ochrony Zabytków” — seria B. Część materiałów ukaże się w specjalnym zeszycie miesięcznika „Architektura”.

Wojciech Kalinowski

WYSTAWA „ARCHITEKTURA WARSZAWY POCZĄTKU XX W.”

W listopadzie 1977 r. w Muzeum im. X. Dunikowskiego w Królikarni w Warszawie zorganizowana została przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków oraz PP Pracowni Konserwacji Zabytków w Warszawie

wystawa fotograficzna, poświęcona architekturze Warszawy XX w.

Wystawę otworzył Generalny Konserwator Zabytków — dr Bohdan Rymaszewski, słowo wstępne wygłosił prof. dr hab.

Wojciech Kalinowski — dyrektor ODZ, natomiast z treścią ekspozycji zapoznali zgromadzonych gości dr Andrzej Olszewski. Była to kolejna tematyczna ekspozycja ukazująca wyniki prac dokumentacyjnych